Kuopiossa 16.11.2016

Eduskunnalle/lakivaliokunta

ASIA **Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin asiantuntijalausunto koskien ulkomaalaislain 193 § ja 197 § 2 momentin muuttamista**

Viite Asiantuntijalausuntopyyntö 8.11.2016

Lausunto Pidän uudistusta valtion oikeusaputoimistojen toiminnan kannalta perusteltuna.

Uudistus ei lisää työmäärää olennaisesti eikä se vaaranna kansainvälistä suojelua hakevien oikeusavun asiakkaiden oikeusturvaa. Uudistus tehostaa valtion oikeusaputoimistojen resurssien käyttöä niiden hoitamien turvapaikka-asioiden osalta.

Ulkomaalaislain 9 § mukaan ulkomaalaisen oikeudesta saada oikeusapu säädetään oikeusapulaissa ja oikeusapulain 8 §:n mukaan oikeusapua antaa pääsääntöisesti julkinen oikeusavustaja. Turvapaikka-asioiden hajauttaminen maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikön vastuualuejaon mukaiseksi helpottaa valtion oikeusaputoimistojen omien turvapaikkaan liittyvien toimeksiantojen hoitamista ja vähentää mahdollisista suullisista käsittelyistä aiheutuvaa ylimääräistä ajanhukkaa ja kustannuksia, kun käsittelevä tuomioistuin sijaitsee lähempänä valtion oikeusaputoimistojen toimipaikkoja.

Oikeusaputoimistot käsittelevät käytännössä ensimmäisenä asteena oikeusapupäätöksistä ja oikeusapua saaneen yksityisen avustajan sekä tulkkien laskuista tehdyt ratkaisupyynnöt. Mikäli oikeusaputoimisto ei oikeusapulain (257/2002) 25 § nojalla itseoikaisuna muuta ratkaisuaan, toimittaa se ratkaisupyynnön edelleen toimivaltaisen tuomioistuimen ratkaistavaksi oikeusapulain 24 § nojalla. Turvapaikka-asioissa toimivaltainen tuomioistuin on ollut nykyisen lain aikana Helsingin hallinto-oikeus, mutta uudistuksen jälkeen ratkaisupyynnön käsittelevä hallinto-oikeus määräytyisi ensisijaisesti pääasiaa käsittelevän tuomioistuimen mukaan tai jos asiaa ei olisi missään hallinto-oikeudessa vielä vireillä, maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikön vastuualuejaon mukaisesti määräytyvälle hallinto-oikeudelle. Kuluvan vuoden 2016 elokuun loppuun mennessä ratkaisupyyntöjä on tullut valtakunnallisesti turvapaikka-asioihin liittyen noin 730 kpl.

Maahanmuuttoviraston ulkomaalaisasioiden sähköisen asianhallinta-järjestelmän kautta oikeusaputoimisto voi selvittää vastuualuejaon perusteella määräytyvän toimivaltaisen hallinto-oikeuden. Käyttöoikeudet UMA-järjestelmään myöntää Maahanmuuttovirasto ja oikeusaputoimistojen tehokkaan toiminnan kannalta olisi tärkeää että kussakin oikeusaputoimistossa olisi riittävästi käyttöoikeudet omaavaa henkilökuntaa. Osassa turvapaikka-asioita käsitteleviä oikeusaputoimistoja käyttöoikeuksien rajallista määrää on pidetty ongelmana, johon uudistuksen yhteydessä tulisi kiinnittää jo ennalta huomiota.

Toimivaltaisen tuomioistuimen selvittäminen lisää jonkin verran ratkaisupyynnön käsittelemisen vaatimaa työmäärää oikeusaputoimistoissa mutta sen ei voida arvioida olevan millään lailla huomattavaa. Vaikka jossain yksittäisessä tapauksessa toimivaltaista hallinto-oikeutta ei pystyttäisi helposti selvittämään, turvaa oikeusapulain 24 § 2 mom. määräykset valituksen asianmukaisen käsittelyn ja valittajan oikeusturvan vaatimukset. Oikeus-apulain 24 § 2 momentin määräysten nojalla hallinto-oikeus johon oikeusaputoimisto on asian lähettänyt, on toimivaltainen käsittelemään asian, vaikka kyseessä ei olisikaan maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikön vastuualueen perusteella määräytyvä hallinto-oikeus.

Kunnioittavasti

Ilkka Laari
Johtava julkinen oikeusavustaja, varatuomari
Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Pohjois-Savon oikeusaputoimisto